

Τίτλος: *Our Malady.*
Lessons in Liberty from a Hospital Diary.

Συγγραφέας: TIMOTHY SNYDER

Copyright © 2020 by Timothy Snyder
All rights reserved

Copyright © Εκδόσεις Στερέωμα, 2022
Για την ελληνική γλώσσα σε όλον τον κόσμο

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου συνολικά ή τμηματικά με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσον χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΣΕΙΡΑ: ΔΟΚΙΜΙΟ

ISBN: 978-618-5617-13-4

Εκδόσεις ΣΤΕΡΕΩΜΑ Α.Ε. / ΣΙΟΛΑ-ΑΛΕΞΙΟΥ
Κομνηνών 24, Αθήνα 11472
Τηλ. 210-6426393
Fax 210-6459312
E-mail: info@stereoma-sa.gr
www.stereoma-sa.gr
Facebook Εκδόσεις Στερέωμα

Τίμοθου Σνάιντερ

Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑ

Μαθήματα ελευθερίας
από ένα ημερολόγιο νοσηλείας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΟΛΙΕΡΑΚΗΣ

Εκδόσεις ΣΤΕΡΕΩΜΑ
2022

βλέπομεν γάρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι,
τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους,
τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

Πρὸς Κορινθίους Α΄ 13:12

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος: Μοναξιά και αλληλεγγύη	11
Εισαγωγή: Η δική μας ασθένεια	19
Μάθημα Πρώτο: Η ιατρική περίθαλψη είναι ανθρώπινο δικαίωμα	25
Μάθημα Δεύτερο: Η ανανέωση ξεκινά από τα παιδιά	60
Μάθημα Τρίτο: Η αλήθεια θα μας απελευθερώσει	77
Μάθημα Τέταρτο: Οι γιατροί πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη ..	103
Συμπέρασμα: Η ανάρρωσή μας	125
Επίλογος: Οργή και ενσυναίσθηση	133
Ευχαριστίες	137
Σημειώσεις	139

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μοναξιά και αλληλεγγύη

Όταν μπήκα στα Επείγοντα τα μεσάνυχτα, χρησιμοποίησα τη λέξη «malaise¹» για να περιγράψω την κατάσταση μου στον γιατρό. Το κεφάλι μου πονούσε, τα χέρια και τα πόδια μου μυρμηγκιάζαν, έβηχα και μόλις που μπορούσα να κουνηθώ. Κάθε λίγο και λιγάκι με έπιανε τρέμουλο. Η ημέρα που μόλις είχε ξεκινήσει, η 29η Δεκεμβρίου του 2019, θα μπορούσε να είναι και η τελευταία μου. Είχα ένα απόστημα μεγέθους μπάλας του μπίτζμπολ στο συκώτι μου και η μόλυνση είχε διαχυθεί στο αίμα μου. Αυτό τότε δεν το ήξερα, ήξερα όμως ότι κάτι δεν πήγαινε καθόλου καλά. «Malaise», φυσικά, σημαίνει αδυναμία και εξάντληση, μια αίσθηση ότι τίποτε δεν λειτουργεί και τίποτε δεν μπορεί να γίνει γι' αυτό.

Malaise είναι αυτό που νιώθουμε όταν υποφέρουμε από μια ασθένεια, μια *malady*. Οι «malaise» και «malady», κακουχία και ασθένεια, είναι παλιές καλές λέξεις, προερχόμενες από τα γαλλικά και τα λατινικά, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα αγγλικά εδώ και εκατοντάδες χρόνια: την εποχή της Αμερικανικής Επανάστασης σήμαιναν τόσο αρρώστια όσο και τυραννία. Μετά τη Σφαγή της Βοστόνης, μια επιστολή που έγραψαν εξέχοντες Βοστωνέζοι² απαιτούσε τον τερματισμό της «εθνικής και αποικιακής ασθένειας». Οι Ιδρυτές Πατέρες έγραφαν για κακουχία και ασθένεια

όταν πραγματεύονταν την προσωπική τους υγεία και την υγεία της δημοκρατίας που ίδρυσαν.

Αυτό το βιβλίο αφορά μια ασθένεια –όχι τη δική μου, αν και αυτή με βοήθησε να διακρίνω την άλλη ασθένεια την οποία και θα πραγματευτώ– αλλά την κοινή μας αμερικανική αρρώστια: «τη δημόσια ασθένειά μας»,³ για να δανειστώ τη φράση του Τζέιμς Μάντισον. Η ασθένειά μας συνίσταται στη σωματική αρρώστια και στο πολιτικό κακό που την περιβάλλει. Είμαστε ασθενείς με έναν τρόπο που επιφέρει απώλεια ελευθερίας και ανελεύθεροι με έναν τρόπο που επιφέρει απώλεια υγείας. Η πολιτική μας εστιάζει υπερβολικά πολύ στην κατάρα του πόνου και υπερβολικά λίγο στην ευλογία της ελευθερίας.

Όταν νόσησα στο τέλος του περασμένου έτους, τη σκέψη μου απασχολούσε η ελευθερία. Ως ιστορικός, είχα περάσει είκοσι χρόνια γράφοντας για τις φρικαλεότητες του εικοστού αιώνα, όπως η εθνοκάθαρση, το ναζιστικό Ολοκαύτωμα και η σοβιετική τρομοκρατία. Πρόσφατα αντικείμενο της σκέψης και των ομιλιών μου ήταν ο τρόπος με τον οποίο η Ιστορία αντικρούει την τυραννία στο παρόν και διασφαλίζει την ελευθερία για το μέλλον. Την τελευταία φορά που μπόρεσα να βρεθώ ενώπιον ακροατηρίου, έδινα μια διάλεξη για το πώς η Αμερική θα μπορούσε να γίνει ελεύθερη χώρα.⁴ Υπέφερα εκείνο το βράδυ, αλλά έκανα τη δουλειά μου και έπειτα πήγα στο νοσοκομείο. Ό,τι ακολούθησε με βοήθησε να σκεφτώ βαθύτερα για την ελευθερία, καθώς και για την Αμερική.

Όταν στεκόμουν μπροστά στο αναλόγιο στο Μόναχο στις 3 Δεκεμβρίου του 2019, είχα σκωληκοειδίτιδα. Αυτή η πάθηση δεν έγινε αντιληπτή από τους γιατρούς στη Γερμανία. Υπέστην διάτρηση της σκωληκοειδούς απόφυσης και μολύνθηκε το ήπαρ μου. Αυτό το παραμέλησαν οι γιατροί στην Αμερική. Έτσι, κατέληξα σε μια

αίθουσα επειγόντων περιστατικών στο Νιου Χέιβεν του Κονέτικατ, στις 29 Δεκεμβρίου, ενώ τα βακτήρια κάλπαζαν στο κυκλοφορικό μου σύστημα και η σκέψη μου παρέμενε προσκολλημένη στην ελευθερία. Σε πέντε νοσοκομεία, στη διάρκεια τριών μηνών, μεταξύ Δεκεμβρίου του 2019 και Μαρτίου του 2020, κρατούσα σημειώσεις και έκανα σκίτσα. Ήταν εύκολο να συνειδητοποιήσω ότι η ελευθερία και η υγεία είναι αλληλένδετες, όταν η θέλησή μου δεν μπορούσε να κινήσει το σώμα μου ή όταν το σώμα μου ήταν συνδεδεμένο με σακούλες και σωληνάκια.

Όταν κοιτάζω τις σελίδες των ημερολογίων νοσηλείας μου, λεκιασμένες από φυσιολογικό ορό, οινόπνευμα και αίμα, βλέπω ότι τα κομμάτια που γράφτηκαν στο Νιου Χέιβεν, κατά τις τελευταίες μέρες του έτους, αφορούν τα ισχυρά συναισθήματα που με διέσωσαν όταν βρισκόμουν κοντά στον θάνατο. Μια έντονη οργή και μια ήπια ενσυναίσθηση με συντήρησαν και με κέντρισαν να σκεφτώ εκ νέου περί ελευθερίας. Οι πρώτες λέξεις που έγραψα στο Νιου Χέιβεν ήταν «μόνο οργή, μοναχική οργή». Δεν ένιωσα τίποτα πιο καθαρό και πιο έντονο από την οργή εν μέσω μιας θανατηφόρας ασθένειας. Με καταλάμβανε στο νοσοκομείο το βράδυ, προσφέροντάς μου έναν πυρσό που άναβε μέσα σε εκδοχές σκοταδιού τις οποίες δεν είχα ξαναδεί.

Στις 29 Δεκεμβρίου, μετά από δεκαεπτά ώρες στα επείγοντα, υποβλήθηκα σε εγχείρηση ήπατος. Ξαπλωμένος ανάσκελα σε ένα νοσοκομειακό κρεβάτι τις πρώτες πρωινές ώρες της 30ής Δεκεμβρίου, με σωληνάκια στα χέρια και στο στήθος μου, δεν μπορούσα να σφίξω τις γροθιές μου, αλλά φανταζόμουν ότι τις έσφιγγα. Δεν μπορούσα να ανασηκωθώ στο κρεβάτι μου, αλλά

είχα τη φαντασίωση ότι το έκανα. Ήμουν ακόμα ένας ασθενής σε έναν ακόμα θάλαμο νοσοκομείου, ένα ακόμα σύνολο οργάνων που κατέρρεαν, ακόμα ένα δοχείο που περιείχε μολυσμένο αίμα. Αλλά δεν ένιωθα έτσι. Ένιωθα σαν ένα ακινητοποιημένο και εξοργισμένο εγώ.

Η οργή ήταν υπέροχα αγνή, αμόλυντη από κάποιο στόχο. Δεν ήμουν θυμωμένος με τον Θεό· δεν έφταιγε Εκείνος για αυτή την κατάσταση. Δεν ήμουν θυμωμένος με τους γιατρούς και τους νοσηλευτές, ατελείς ανθρώπους σε έναν ατελή κόσμο. Δεν ήμουν θυμωμένος με τους πεζούς που τριγύριζαν ελεύθερα στην πόλη πέρα από το γεμάτο τσαλακωμένα σεντόνια και σωληνάκια δωμάτιό μου, ούτε με τους διανομείς που χτυπούσαν τις πόρτες τους, ούτε με τους φορτηγατζήδες που κόρναραν. Δεν ήμουν θυμωμένος με τα βακτήρια που γλεντούσαν την αφθονία του αίματός μου. Η οργή μου στρεφόταν ενάντια στο τίποτα. Μαινόμουν ενάντια σε έναν κόσμο όπου δεν υπήρχα.

Μαινόμουν, άρα υπήρχα. Η οργή έριχνε ένα φως που μου αποκάλυπτε ένα περίγραμμα του εαυτού μου. «Η σκιά του μοναχικού είναι το μοναδικό», έγραψα, μάλλον ερμητικά, στο ημερολόγιό μου. Οι νευρώνες μου μόλις που άρχιζαν να παίρνουν μπροστά. Την επόμενη μέρα, στις 31 Δεκεμβρίου, το μυαλό μου άρχισε να συνέρχεται από τη σηψαιμία και τη νάρκωση. Μπορούσα να σκεφτώ για κάτι παραπάνω από λίγα δευτερόλεπτα τη φορά. Η πρώτη μου εκτενής σκέψη αφορούσε τη μοναδικότητα. Κανείς δεν είχε πορευτεί στη ζωή όπως εγώ, κάνοντας ακριβώς τις ίδιες επιλογές. Κανείς δεν περνούσε την παραμονή της Πρωτοχρονιάς στην ίδια ακριβώς άθλια κατάσταση με τα ίδια ακριβώς συναισθήματα.

Ήθελα η οργή μου να με οδηγήσει έξω από το κρεβάτι μου σε μια άλλη χρονιά. Είδα νοερά το νεκρό σώμα μου, την αποσύν-

θεσή του. Το προβλέψιμο της σήψης ήταν φρικτό. Είναι ίδιο για όλους όσοι έχουν ζήσει. Αυτό που ήθελα εγώ ήταν το απρόβλεπτο, το δικό μου απρόβλεπτο, και τη δική μου επαφή με το απρόβλεπτο των άλλων.

Για λίγες νύχτες, η οργή μου ήταν η ζωή μου. Ήταν εδώ, ήταν τώρα, κι εγώ είχα περισσότερες αξιώσεις από το εδώ και περισσότερες από το τώρα. Στο κρεβάτι μου λαχταρούσα μερικές ακόμη εβδομάδες και μετά απ' αυτές άλλες τόσες, στο διάστημα των οποίων θα αγνοούσα τι θα συνέβαινε στο σώμα μου, θα αγνοούσα τι θα διαδραματιζόταν στο μυαλό μου – αλλά θα γνώριζα ότι το άτομο που αισθάνεται και σκέφτεται ήμουν εγώ. Ο θάνατος θα εξάλειφε την αίσθησή μου για το πώς θα μπορούσαν και πώς θα έπρεπε να είναι τα πράγματα, δηλαδή για το τι θα ήταν πιθανό και τι θα ήταν ωραίο. Ενάντια σε εκείνο το τίποτα, «εκείνο το συγκεκριμένο τίποτα», όπως έγραψα στο ημερολόγιό μου, εξοργιζόμουν.

Η οργή με συνόδευε για λίγα μόνο λεπτά κάθε φορά, φέρνοντας ζεστασιά και φως. Το σώμα μου συνήθως το ένιωθα κρύο, παρά τον πυρετό μου. Στο νοσοκομειακό κρεβάτι μου την παραμονή της Πρωτοχρονιάς ήθελα να ανατείλει ο ήλιος, και μάλιστα να ανατείλει μέσα στο δωμάτιο. Ήθελα να τον νιώσω στο πετσί μου. Μετά από τρεις μέρες τρέμουλου, χρειαζόμουν κάτι περισσότερο από τη δική μου ζεστασιά, η οποία διαχεόταν από τα λεπτά σεντόνια που κουβαριάζονταν διαρκώς γύρω από τα σωληνάκια στο στήθος και στο μπράτσο μου. Η ανατολή του ηλίου τον χειμώνα στη Νέα Αγγλία μέσα από ένα χοντρό τζάμι παραθύρου δεν είναι κάτι σπουδαίο· ζούσα με σύμβολα και επιθυμίες.

Δεν ήθελα ο πυρσός στο μυαλό μου να είναι ένα μοναχικό φως. Και δεν ήταν. Άνθρωποι έρχονταν να με επισκεφθούν. Η σύζυγός μου ανέβαζε τα ρολά του παραθύρου, και έμπαινε στο

δωμάτιο, χλωμό, το νέο έτος. Όταν άρχισαν να καταφθάνουν άλλοι επισκέπτες, μάντευα ποια θα ήταν η αντίδρασή τους στο προσκέφαλο του ανήμπορου εαυτού μου, αλλά δεν ήξερα. Θυμήθηκα ότι μερικοί από τους παλιούς φίλους που με επισκέπτονταν πιστεύουν ότι οι ασθενείς που δέχονται επισκέψεις θεραπεύονται καλύτερα. Ασφαλώς έχουν δίκιο: η υγεία είναι θέμα συντροφιάς, με αυτό τον τρόπο και με ένα σωρό άλλους.

Μια επίσκεψη μάς βοηθά να είμαστε μόνοι. Η αλληλεγγύη της συντροφιάς επιτρέπει μια γαλήνια επιστροφή στη μοναξιά. Και μόνο με την εμφάνισή τους, οι φίλοι μου πυροδοτούσαν αναμνήσεις, συνειρμικές ανακλήσεις του κοινού μας παρελθόντος. Θυμήθηκα μια στιγμή που μία φίλη είχε εκφράσει αυτή την πρακτική άποψη για τον λόγο που οι ασθενείς πρέπει να δέχονται επισκέψεις: η στιγμή ήταν χρόνια πριν, όταν εγώ στεκόμουν στο προσκέφαλό της, όταν εκείνη ήταν άρρωστη, όντας μάλιστα έγκυος, στο ίδιο νοσοκομείο όπου βρισκόμουν τώρα ο ίδιος. Σκέφτηκα τα παιδιά της, έπειτα τα δικά μου. Μια άλλη διάθεση άρχιζε να διαμορφώνεται: μια ήπια ενσυναίσθηση.

Η οργή είχε να κάνει αποκλειστικά με μένα, ήταν η επιθυμία μου να είμαι ήχος και όχι ηχώ, η επιθυμία μου για σύνθεση και όχι για αποσύνθεση. Δεν στρεφόταν ενάντια σε τίποτε άλλο εκτός από τον κόσμο όλο και τους νόμους του που ακυρώνουν τη ζωή. Για μια δυο νύχτες μπορούσα να λάμψω με το δικό μου φως.

Ωστόσο, σιγά σιγά, μια δεύτερη διάθεση έκανε την εμφάνισή της, μια διάθεση που με στήριξε με διαφορετικό τρόπο: ένα αίσθημα ότι η ζωή ήταν πραγματικά ζωή μόνο στον βαθμό που δεν αφορούσε αποκλειστικά εμένα. Όπως και η οργή, αυτή η διάθε-

ση με κυρίευε όταν ήμουν μόνος, όταν αδυνατούσα να αυτοεξυπηρετηθώ, όταν κάθε αίσθηση κίνησης δεν ήταν παρά μια φαντασίωση. Σε αυτή τη διάθεση, ένιωθα τον εαυτό μου μπλεγμένο μαζί με άλλους ανθρώπους σε ένα κουβάρι που κυλούσε μέσα στον χρόνο. Όταν προσπάθησα να σχεδιάσω αυτό το αίσθημα στο ημερολόγιό μου, κατέληξα σε ένα ακανόνιστο, πλωτό όχημα. Έμοιαζε λίγο με σχεδία.

Μια σχεδία μπορεί να κατασκευαστεί με την πάροδο του χρόνου από ψιλοπράγματα. Ήμουν μέρος μιας σχεδίας, όπως επίσης και οι άλλοι: επιπλέαμε στριμωγμένοι ο ένας δίπλα στον άλλο στα ίδια νερά, άλλοτε αβίαστα, άλλοτε ενάντια στα βράχια. Αν η σανίδα μου έπεφτε στα βαθιά, η σχεδία κινδύνευε να χάσει τον δρόμο της ή να ανατραπεί. Κάποιες από τις σανίδες της σχεδίας ήταν πιο μακριά από τη δική μου, κάποιες άλλες πιο κοντά. Απαριθμούσα από μέσα μου τους τρόπους με τους οποίους οι ζωές των παιδιών μου ήταν συνδεδεμένες με τη δική μου. Αυτό που είχε σημασία δεν ήταν ότι ήμουν διακριτός, αλλά ότι ήμουν δικός τους: ο πατέρας τους. Το παραμικρό κομμάτι της ύπαρξής τους ενείχε την προσδοκία της παρουσίας μου. Ποτέ δεν είχαν πάψει να με αγγίζουν. Οι σανίδες τους ήταν πάντα δεμένες με τις δικές μου.

Φανταζόμουν τι θα άλλαζε με την απουσία μου, αρχής γενομένης από τις καθημερινές λεπτομέρειες που σηματοδοτούν το νοερό ημερολόγιο ενός γονέα: προπόνηση ποδοσφαίρου, εργασίες μαθηματικών, μεγαλόφωνη ανάγνωση. Αναγνώρισα με πόνο ότι η εικόνα του γιου μου χωρίς εμένα, της κόρης μου χωρίς εμένα, ήταν εξίσου πραγματικές με την προηγούμενη ζωή μου μαζί τους. Έβλεπα το μέλλον τους να ξεδιπλώνεται χωρίς εμένα, στο μάτι του μυαλού μου, κι έπειτα ξαναγύριζα την ταινία στην αρχή.

Αυτή η ρευστή αναγνώριση του γεγονότος ότι η ζωή μου δεν ήταν δική μου, αυτή η ήπια ενσυναίσθηση, με συνόδεψε μακριά από τον θάνατο. Αυτή η αίσθηση ότι τη ζωή τη μοιραζόμουν με άλλους ξεκίνησε από τα παιδιά μου, αλλά επεκτάθηκε προς τα έξω, σχηματίζοντας ένα ανομοιογενές σύνολο σανίδων που συναποτελούσαν τη σχεδία. Ορμούσα παφλάζοντας προς τα εμπρός μαζί με όλους όσους ήξερα και αγαπούσα, και τα πάντα θα επηρεάζονταν αν τώρα αποκοβόμουν και βυθιζόμουν. Σε αυτή τη διάθεση, δεν ήμουν εξοργισμένος, απλώς έπλεα στο ρεύμα των αναμνήσεων, των στοχασμών, της ενσυναίσθησης.

Η οργή με βοήθησε να δω τον εαυτό μου, βοήθησε το σώμα και το μυαλό μου να πάρουν το καθένα τη μορφή του μετά από ένα σοκ. Η ενσυναίσθηση με τοποθέτησε μεταξύ των άλλων. Σε αυτή τη διάθεση, δεν είχε τόση σημασία να είμαι ξεχωριστός. Αυτό που είχε σημασία ήταν το ότι βρισκόμουν μέσα σε άλλους ανθρώπους, στις αναμνήσεις και στις προσδοκίες τους, ένα στήριγμα στο σχήμα της ζωής τους, μια σημαδούρα για τα δύσκολα περάσματα. Αφού η ζωή μου δεν ήταν μόνο δική μου, τότε και ο θάνατός μου δεν ήταν μόνο δικός μου. Όταν έφτασα σε αυτό το σημείο, άρχισα πάλι να οργίζομαι. Αυτό δεν μπορούσε να συμβεί.

Η ενσυναίσθηση, αν και εντελώς διαφορετική από την οργή, συνεργάστηκε μαζί της. Κάθε διάθεση αποκάλυψε μια αλήθεια, ένα στοιχείο μου. Καμία δεν αρκούσε από μόνη της χρειαζόμουν και τις δύο. Χρειαζόμουν τον πυρσό και τη σχεδία, τη φωτιά και το νερό, τη μοναξιά και την αλληλεγγύη, για να γίνω καλά, για να ελευθερωθώ. Και αυτό που ισχύει για μένα, υποψιάζομαι, ισχύει και για τους άλλους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δική μας ασθένεια

Αν είχα πεθάνει, ο θάνατός μου θα ήταν μια εντελώς τυπική υπόθεση, μια μετάβαση σε θλιβερές στατιστικές. Πάρα πολλοί Αμερικανοί έφυγαν άδικα από τη ζωή κατά τους πρώτους μήνες του 2020. Πάρα πολλοί Αμερικανοί είναι πολύ κοντά στον θάνατο κάθε μήνα, κάθε στιγμή. Αν και έχουμε δεχθεί υποσχέσεις για όλο και μεγαλύτερη επιμήκυνση της ζωής μας, το προσδόκιμο ζωής στη χώρα μας έχει παραμείνει στάσιμο, χωρίς ουσιαστική αλλαγή εδώ και μισή δεκαετία. Τα τελευταία χρόνια το προσδόκιμο ζωής των Αμερικανών έχει μειωθεί.⁵

Η αρχή της ζωής σε τούτη τη χώρα είναι τρομακτική και αβέβαιη. Η φροντίδα των γυναικών που περιμένουν παιδί είναι εξωφρενικά άνιση και κατάφωρα ανεπαρκής. Οι μαύρες γυναίκες συχνά πεθαίνουν πάνω στη γέννα, όπως επίσης και τα μωρά τους.⁶ Το ποσοστό θνησιμότητας των μωρών Αφροαμερικανών γυναικών είναι υψηλότερο απ' ό,τι στην Αλβανία, στο Καζακστάν, στην Κίνα και σε άλλες εβδομήντα χώρες περίπου. Η Αμερική στο σύνολό της βρίσκεται σε χειρότερη θέση από τη Λευκορωσία, το πιο σοβιετικό από τα μετα-σοβιετικά κράτη, καθώς και από τη Βοσνία, ένα αδέξιο δημιούργημα των εμφύλιων πολέμων της Γιουγκοσλαβίας – για να μην αναφέρω άλλες σαράντα χώρες. Τα νιάτα έχουν χάσει τη γοητεία τους. Αν δεν αλλάξει κάτι,

η Γενιά των μιλένιαλ θα ζήσει συντομότερη ζωή ενώ θα δαπανά περισσότερα χρήματα για την υγειονομική περίθαλψη από τους γονείς (Γενιά Χ) ή τους παππούδες (Γενιά των μπέιμπι μπούμερ) της.⁷ Το άνηθος της ηλικίας δεν είναι αυτό που ήταν κάποτε. Οι μεσήλικες λευκοί άνδρες αυτοκτονούν και κάνουν χρήση ναρκωτικών σε εκπληκτικά ποσοστά. Οι μεσήλικες λευκές γυναίκες στον Αμερικανικό Νότο πεθαίνουν πρόωρα.

Το σύστημά μας της εμπορευματοποιημένης ιατρικής, που κυριαρχείται από ιδιωτική ασφάλιση, περιφερειακές ομάδες ιδιωτικών νοσοκομείων και άλλα ισχυρά συμφέροντα, μοιάζει όλο και περισσότερο με απάτη. Θα θέλαμε να πιστεύουμε ότι διαθέτουμε υγειονομική περίθαλψη στην οποία εμπλέκεται, παρεμπιπτόντως, κάποια μεταφορά πλούτου· στην πραγματικότητα, αυτό που έχουμε είναι μεταφορά πλούτου στην οποία εμπλέκεται, παρεμπιπτόντως, κάποια υγειονομική περίθαλψη.⁸ Αν η γέννηση δεν είναι ασφαλής και αν είναι λιγότερο ασφαλής για ορισμένους απ' ό,τι για κάποιους άλλους, τότε κάτι δεν πάει καλά. Αν αποσπώνται περισσότερα χρήματα από τους νεαρούς ενήλικες για υγειονομική περίθαλψη, αλλά αυτοί είναι λιγότερο υγιείς από τις παλαιότερες γενιές, κάτι δεν πάει καλά. Αν όσοι είχαν κάποτε πίστη προς τη χώρα αυτοκτονούν, κάτι δεν πάει καλά. Ο σκοπός της ιατρικής δεν είναι να εξασφαλίσει τα μέγιστα κέρδη ξεζουμίζοντας άρρωστα σώματα που πεθαίνουν πριν από την ώρα τους, αλλά να παράσχει υγεία και ελευθερία σε ανθρώπους που μακροημερεύουν.

Η ασθένειά μας προσιδιάζει στην Αμερική. Πεθαίνουμε νωρίτερα από τους λαούς είκοσι τριών ευρωπαϊκών χωρών· πεθαίνουμε νωρίτερα από τους λαούς της Ασίας (στην Ιαπωνία, στη Νότια Κορέα, στο Χονγκ Κονγκ, στη Σιγκαπούρη, στο Ισραήλ, στον Λίβανο)· πεθαίνουμε νωρίτερα από τους λαούς του δικού

μας ημισφαιρίου (στα Μπαρμπέιντος, στην Κόστα Ρίκα, στη Χιλή): πεθαίνουμε νωρίτερα από τους λαούς άλλων χωρών με ιστορικό βρετανικού εποικισμού (στον Καναδά, στην Αυστραλία, στη Νέα Ζηλανδία). Άλλα μέρη της Γης συνεχίζουν να μας ξεπερνούν στα διαγράμματα μακροζωίας. Το 1980, όταν ήμουν δέκα ετών, οι Αμερικανοί ζούσαν κατά μέσο όρο περίπου έναν χρόνο λιγότερο από τους κατοίκους χωρών με παρόμοιο πλούτο. Μέχρι το 2020, όταν έφτασα τα πενήντα, η διαφορά στο προσδόκιμο ζωής είχε αυξηθεί κατά τρία χρόνια. Δεν είναι ότι άλλες χώρες έχουν περισσότερες γνώσεις ή καλύτερους γιατρούς. Είναι ότι έχουν καλύτερα συστήματα.

Το χάσμα μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων χωρών αυξήθηκε το 2020, καθώς καμία δημοκρατία δεν επέδειξε τόσο κακή διαχείριση της πανδημίας του κορονοϊού όσο εμείς. Οι άνθρωποι στην Ιαπωνία και στη Γερμανία, στη Νότια Κορέα και στην Αυστρία, και τελικά σε όλες τις πλούσιες δημοκρατίες, διέτρεχαν μικρότερο κίνδυνο από εμάς, επειδή οι κυβερνήσεις τους τους αντιμετώπισαν καλύτερα και επειδή είχαν καλύτερη πρόσβαση στην πληροφόρηση και στην περίθαλψη. Ήταν ήδη πολύ εύκολο να πεθάνει κανείς στην Αμερική, πριν καν φτάσει στη χώρα ο νέος κορονοϊός. Η αποτυχημένη αντιμετώπιση μιας πανδημίας είναι το πιο πρόσφατο σύμπτωμα της ασθένειάς μας, δηλαδή μιας πολιτικής που διαμοιράζει πόνο και θάνατο μάλλον παρά ασφάλεια και υγεία, κέρδος για λίγους παρά ευημερία για τους πολλούς.

Η νέα απειλή της δημόσιας υγείας, ο κορονοϊός, έπρεπε να είχε ληφθεί σοβαρά υπόψη από την εποχή της νοσηλείας μου, δηλαδή όταν τεκμηριώθηκε η εμφάνισή του. Τον Ιανουάριο του 2020 έπρεπε να είχαμε αποκτήσει ένα τεστ για τον νέο κορονοϊό, να είχαμε ιχνηλατήσει τη νέα ασθένεια και περιορίσει την επέκτασή της. Αυτό θα μπορούσε να γίνει εύκολα. Πολύ φτωχότε-

ρες χώρες το πέτυχαν. Όλοι οι Αμερικανοί που είχαν κολλήσει κορονοϊό θα έπρεπε να είχαν πρόσβαση σε νοσοκομειακές κλίνες και μηχανική υποστήριξη της αναπνοής, και οι γιατροί και οι νοσηλευτές που ήταν επιφορτισμένοι με τη φροντίδα τους θα έπρεπε να διαθέτουν αρκετές μάσκες και ποδιές. Ένας ιός δεν είναι άνθρωπος, αλλά είναι μέτρο ανθρωπιάς. Δεν σταθήκαμε στο ύψος της περίπτωσης. Εκατόν πενήντα χιλιάδες Αμερικανοί είναι νεκροί εντελώς αναίτια.

Η ασθένειά μας καθιστά υπερβολικά οικείου τους θανάτους από ρύπανση, τους θανάτους από οπιοειδή, τους θανάτους στις φυλακές, τις αυτοκτονίες, τους θανάτους νεογέννητων και τώρα τους ομαδικούς τάφους για τους ηλικιωμένους. Η ασθένειά μας ανιχνεύεται βαθύτερα από οποιαδήποτε στατιστική, βαθύτερα ακόμα και από μια πανδημία. Υπάρχουν λόγοι για τους οποίους ζούμε μια συντομότερη, δυστυχέστερη ζωή. Υπάρχουν λόγοι για τους οποίους ένας πρόεδρος νόμισε ότι μπορούσε να κρατήσει τους Αμερικανούς στο σκοτάδι της άγνοιας κατά τη διάρκεια μιας πανδημίας και να εκμεταλλευτεί τη σύγχυση και τον πόνο μας. Η ασθένειά μας μας οδηγεί στην απομόνωση, χωρίς να ξέρουμε πού να αποταθούμε όταν υποφέρουμε.

Η Αμερική υποτίθεται ότι ταυτίζεται με την ελευθερία, αλλά οι αρρώστιες και ο φόβος μάς καθιστούν λιγότερο ελεύθερους. Το να είμαστε ελεύθεροι ισοδυναμεί με το να γίνουμε ο εαυτός μας, να πορευτούμε στον κόσμο ακολουθώντας τις αξίες και τις επιθυμίες μας. Καθένας από εμάς έχει το δικαίωμα να κυνηγά την ευτυχία και να αφήνει το δικό του ίχνος. Η ελευθερία είναι αδύνατη όταν είμαστε πολύ άρρωστοι για να συλλάβουμε την ευτυχία και πολύ αδύναμοι για να την κυνηγήσουμε. Είναι ανέφικτη όταν δεν έχουμε την απαραίτητη γνώση για ουσιαστικές επιλογές, ειδικά σε ό,τι αφορά την υγεία.

Η λέξη ελευθερία είναι υποκριτική όταν την προφέρουν εκείνοι που φέρουν την ευθύνη για τις συνθήκες που μας οδηγούν στην αρρώστια και στην ανημπόρια. Αν η ομοσπονδιακή κυβέρνηση μας και η εμπορευματοποιημένη ιατρική μας βλάπτουν την υγεία μας, μας καθιστούν ανελεύθερους.

Μερικές φορές η ελευθερία είναι μια κραυγή στο σκοτάδι, μια θέληση να μην το βάλουμε κάτω, μια μοναχική οργή. Τα χρειαζόμαστε αυτά όσο ήμουν κλινίρης στο νοσοκομείο. Αλλά ένα άτομο που θέλει να είναι ελεύθερο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρειάζεται επίσης ήρεμες φωνές, φιλικές επισκέψεις, εμπιστοσύνη στο ότι η ασθένεια θα ελκύσει την προσοχή και όχι την εγκατάλειψη. Και αυτό επίσης με βοήθησε να μπω ζωντανός σε μια νέα χρονιά, τη χρονιά της πανδημίας μας. Τα μαθήματα που σκιαγραφώ εδώ, τα οποία προέκυψαν από σκέψεις και εμπειρίες που σημείωσα στα ημερολόγια της νοσηλείας μου, επικεντρώνονται στο πώς η μοναξιά και η αλληλεγγύη λειτουργούν από κοινού.

Η ελευθερία αφορά καθέναν από εμάς, αλλά κανείς από εμάς δεν είναι ελεύθερος χωρίς βοήθεια. Τα ατομικά δικαιώματα απαιτούν κοινή προσπάθεια. Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας αποφαίνεται ότι «όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι» και κλείνει με την προθυμία όλων όσοι την υπογράφουν να υπερασπιστούν αυτή την αρχή. Ένα δικαίωμα είναι κάτι που είμαστε πεπεισμένοι ότι το αξίζουμε, αλλά γίνεται πραγματικό στον κόσμο μόνον όταν επιβάλλεται στην εξουσία να το αναγνωρίσει.

«Ολόκληρη η ιστορία της προόδου της ανθρωπίνης ελευθερίας», όπως μας υπενθυμίζει ο Φρέντερικ Ντάγκλας, «δείχνει ότι

όλες οι παραχωρήσεις που έχουν δοθεί έως τώρα στις μεγαλειώδεις αξιώσεις της προέκυψαν μετά από ένθερμο αγώνα».⁹ Θα είναι ένας αγώνας να θεραπεύσουμε την ασθένειά μας. Ο αγώνας ξεκινά με τη διεκδίκηση της υγειονομικής περίθαλψης ως ανθρώπινου δικαιώματος.